

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

М. В. Афанасьєв

ОСНОВИ ФІНАНСІВ

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	29 «Міжнародні відносини»
Спеціальність	292 «Міжнародні економічні відносини»
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	Міжнародний бізнес

Вид дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

базова
українська

Завідувач кафедри міжнародного бізнесу
та економічного аналізу

Отенко І. П.

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2019

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу
Протокол № 1 від 23.08.2019 р.

Розробник:

Лебідь О. В., к. е. н., проф. кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни:

Фінанси є базовою і багатоаспектною економічною категорією. Орієнтуватися у світі фінансів, уміти використовувати різні фінансові інструменти, коректно інтерпретувати фінансову інформацію – важливі компетентності майбутнього фахівця з міжнародних економічних відносин. Обізнаність щодо власних фінансів допомагає ухвалювати обґрунтовані рішення щодо доходів, витрат і заощаджень. Знайомство з корпоративними фінансами дає змогу вдало обрати відповідні фінансові інструменти, коректно спланувати та проаналізувати бюджет. Податки та страхування є частиною державних фінансів, уявити сучасні економічні відносини без яких просто неможливо. І нарешті міжнародні фінанси дають уявлення про міжнародні фінансові потоки і організації, про міграцію капіталу між країнами.

Програма вивчення навчальної дисципліни «Основи фінансів» складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалаврів зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини».

Об'єктом навчальної дисципліни є відносини між економічними суб'єктами, що виникають з приводу формування, розподілу та використання фінансів.

Предметом навчальної дисципліни є сутність, принципи, методи, засоби та прийоми управління фінансовими коштами на різних рівнях (особистості, підприємства, держави, міжнародної спільноти), особливості взаємодії з фінансовими установами.

Мета навчальної дисципліни:

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у майбутніх бакалаврів знань і вмінь щодо сутності, принципів, методів, засобів та прийомів управління фінансовими коштами на різних рівнях (особистості, підприємства, держави, міжнародної спільноти), особливості взаємодії з фінансовими установами, а також щодо навичок ефективного застосування сучасних інформаційних технологій у процесі здійснення фінансово-економічної діяльності.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є:
засвоїти основні принципи та правила поведінки з фінансами;
навчитися орієнтуватися у фінансовій, бюджетній, податковій системах;
навчитися читати і розуміти фінансову звітність підприємств;
оволодіти навичками взаємодії з різними фінансовими установами;
опанувати різні види страхування.

Курс	2	
Семестр	3	
Кількість кредитів ECTS	5	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	32
	семінарські, практичні	32
Самостійна робота		86
Форма підсумкового контролю	іспит	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Мікроекономіка	Фінанси підприємства
Макроекономіка	Міжнародні фінанси
	Фінансовий менеджмент
	Страхування

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Здатність вирізняти та використовувати фінанси, валюту, здійснювати міжнародні платежі і розрахунки, сплачувати податки	Вирізняти фінанси з-поміж інших категорій. Уміти обирати різні форми грошей відповідно до потреб. Здійснювати різноманітні операції з іноземною валютою, відкривати та використовувати валютні рахунки. Здійснювати міжнародні платежі і розрахунки. Орієнтуватися у податковій системі, уміти сплачувати податки.
Здатність аналізувати бюджет, фінанси підприємств, домогосподарств, взаємодіяти зі страховими компаніями	Орієнтуватися у бюджетній системі держави. Уміти читати фінансову звітність підприємств. Розрізняти об'єкти фінансового менеджменту. Уміти організовувати власний (сімейний бюджет), вести його облік. Уміти обирати необхідні види страхування та ефективно взаємодіяти зі страховою компанією.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Фінанси, гроші, валюта і податки

Тема 1. Сутність, структура та функції фінансів

- 1.1. Сутність фінансів та взаємозв'язок з іншими економічними категоріями
- 1.2. Структура фінансів та основні фінансові категорії
- 1.3. Функції фінансів та роль у розвитку економіки

Тема 2. Гроші та фінансова система

- 2.1. Походження і сутність грошей
- 2.2. Форми та функції грошей
- 2.3. Сутність і структура фінансової системи

Тема 3. Валютна система та валютні відносини

- 3.1. Сутність валюти, валютних цінностей і валютних операцій.
- 3.2. Основи організації валютних відносин в Україні.
- 3.3. Валютний курс, валютні операції та їх види.

Тема 4. Міжнародні фінанси

- 4.1. Сутність і роль міжнародних фінансів
- 4.2. Міжнародні фінансові потоки і розрахунки
- 4.3. Способи міжнародних платежів і форми міжнародних розрахунків

Тема 5. Податки і податкова система

- 5.1. Сутність та функції податків
- 5.2. Види та структура податків
- 5.3. Податкова система і податкова політика

Змістовий модуль 2. Державні фінанси, фінанси підприємств і домогосподарств, страхування.

Тема 6. Бюджет і бюджетна система

- 6.1. Система державних фінансів і місце бюджету у ньому
- 6.2. Бюджетна система та бюджетний устрій України
- 6.3. Бюджетний процес, бюджетна класифікація
- 6.4. Доходи і видатки бюджету
- 6.5. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування

Тема 7. Фінанси підприємств

- 7.1. Джерела формування та напрямки використання фінансових ресурсів
- 7.2. Види доходів і витрат підприємства
- 7.3. Фінансова звітність підприємств

Тема 8. Фінансовий менеджмент

- 8.1. Методичні основи фінансового менеджменту
- 8.2. Об'єкти фінансового менеджменту
- 8.3. Аналітичне забезпечення фінансового менеджменту

Тема 9. Фінанси домогосподарств

- 9.1. Зміст фінансів домогосподарств
- 9.2. Джерела формування доходів домогосподарств
- 9.3. Напрями витрат домогосподарств

Тема 10. Страхування. Страховий ринок

- 10.1. Сутність страхування та його види
- 10.2. Страховий ринок
- 10.3. Страховий ризик та формування страхового резерву

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні та практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється упродовж семестру під час проведення лекційних і практичних, занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться у формі письмових контрольних робіт як проміжний міні-іспит з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового іспиту, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

ступінь ознайомлення з рекомендованою літературою з питань, що розглядаються;
ступінь розуміння, засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
вміння поєднувати теорію з практикою під час розгляду виробничих ситуацій, розв'язання задач, проведення розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

швидкість розв'язання практичних завдань;
застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань;
арифметична правильність виконання індивідуального розрахункового завдання;
логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань;
вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;

логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;
самостійність виконання роботи;

грамотність подачі матеріалу і оформлення роботи.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового іспиту, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається із 5 практичних ситуацій (два стереотипних, два діагностичних та одне евристичне завдання), які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімумально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Розподіл балів за тижнями
(вказати засоби оцінювання згідно з технологічною картою)

Теми змістового модуля			Лекційні заняття	Практичні заняття	Завдання за темами	Перевірка есе	Експрес-опитування	Письмова контрольна робота	Іспит	Усього
Змістовий модуль 1.	Тема 1	1 тиждень	0,5	1	1					2,5
		2 тиждень	0,5	1	1					2,5
	Тема 2	3 тиждень	0,5	1	1					2,5
		4 тиждень	0,5	1	1					2,5
	Тема 3	5 тиждень	0,5	1	1					2,5
		6 тиждень	0,5	1	1					2,5
	Тема 4	7 тиждень	0,5	1	1					2,5
Тема 5	8 тиждень	0,5	1	1			5		7,5	
Змістовий модуль 2.	Тема 6	9 тиждень	0,5	1	1					2,5
		10 тиждень	0,5	1	1					2,5
	Тема 7	11 тиждень	0,5	1	1					2,5
		12 тиждень	0,5	1	1					2,5
	Тема 8	13 тиждень	0,5	1	1	10				12,5
		14 тиждень	0,5	1	1					2,5
	Тема 9	15 тиждень	0,5	1	1					2,5
	Тема 10	16 тиждень	0,5	1	1			5		7,5
Іспит								40		40
Усього			8	16	16	10		10	40	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

5. Рекомендована література

Основна

1. Фінанси: навчальний посібник: експрес курс / Волохова І. С., Шикіна Н. А., Волкова О. Г. та ін.; за заг. ред. Волохової І. С. – Харків: Видавництво «ПромАрт», 2018. – 262 с.
2. Фінанси : навчальний посібник [Електронний ресурс] / І. В. Журавльова, О. В. Гаврильченко, О. П. Полтініна та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, професора І. В. Журавльової. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 330 с.
3. Кремень О. І. Фінанси: навч. посіб. / О. І. Кремень, В. М. Кремень. – К.: 2010. – 447 с.
4. Стойко О. Я. Фінанси: підручн. / О. Я. Стойко, Д. І. Дема; за ред. О. Я. Стойка. – К.: Альтера, 2014. – 432 с.
5. Фінанси у запитаннях і відповідях: навчальний посібник / О. Д. Данілов, Д. М. Себрянський, Національний університет державної податкової служби України. – 2-е вид., перероб. та доп. – К.: Фенікс, 2008. – 535 с.
6. Finance: textbook / author O. Romanenko. – Kharkiv.: S. Kuznets KhNEU, 2017 – 111 p.

Додаткова

7. Лебідь О. В. Міжнародні розрахунки і валютні операції : навч. посібн. / О. В. Лебідь. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 204 с.
8. Мультимедійне інтерактивне електронне видання комбінованого користування «Гроші та кредит» / О. М. Колодізев, В. Ф. Тищенко, О. І. Омельченко. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2014.
9. Страхування: теорія та практика: Навчально-методичний посібник / Внукова Н.М., Успенко В.І., Временко Л.В. та ін.; ра загальною редакцією проф. Внукової Н. М. — Харків: Бурун Книга, 2004. — 376 с.

Інформаційні ресурси в Інтернет

10. Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 212-III від 07.12.2000 р., із змінами, внесеними 18.09.2012 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
11. Закон України «Про інвестиційну діяльність» № 15661-XII від 18.09.1991 р. зі змінами від 15.04.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
12. Закон України «Про страхування» № 86/96-ВР від 07.03.96 р. зі змінами від 25.12.2015 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.

13. Офіційний сайт Національного банку України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.

14. Офіційний сайт Державного комітету статистики. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

15. Офіційний сайт Асоціації українських банків. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aub.org.ua>.

16. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна «Основи фінансів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/enrol/index.php?id=5352>

17. 360 Degrees of Financial Literacy. – [Electronic sources]. – Access mode : <http://www.360financialliteracy.org>.

18. Business Dictionary – [Electronic sources]. – Access mode : <http://www.businessdictionary.com/definition>.

19. EverFi – Financial Literacy – [Electronic sources]. – Access mode : <http://everfi.com/k12/everfi-k-12-finliteracy>.

20. Financial Literacy for Everyone: Practical Money Skills – [Electronic sources]. – Access mode : <http://www.practicalmoneyskills.com>.

21. Financial Literacy – Educational Hip-Hop Videos and Lessons – [Electronic sources]. – Access mode : <https://www.flocabulary.com/topics/financial-literacy>.